

**UNIVERSITETI I EJL
JIE УНИВЕРЗИТЕТ
SEE UNIVERSITY**

Ф А К У Л Т Е Т

ЗА ЈАЗИЦИ, КУЛТУРИ И КОМУНИКАЦИИ

КАТЕДРА: АЛБАНСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА

СТУДИСКАТА ПРОГРАМА ЗА ДОДИПЛОМСКИ СТУДИИ 3 + 2

(‘Bachelor of Arts’)

Tetovo, 2009

В О В Е Д

Универзитетот предвидува програма за обука на наставници за средни училишта, како и професионална и континуирана обука на наставен кадар. Програмата за обука во себе содржи педагошка методологија и обука од областа на слободните уметности.

Педагошката обука се комбинира со современите достигнувања од областа на слободните уметности, со цел да се одговори на потребите за обезбедување на соодветна застапеност на професионални и добро обучени наставници, оспособени за идно или моментално дејствување.

Во рамките на оваа цел, важно е да се истакне дека нема сите кандидати за наставници, после дипломирањето да се вработат како наставници. Многумина ќе бидат во можност да бараат вработување во другите области на пазарот на трудот. Наставничката кариера честопати нуди можности за вработување особено во јавната администрација, или други услужни дејности. Комбинацијата на цврсти основи и знаења ориентирана кон повисоки достигнувања, на наставниците ќе им обезбеди вештини неопходни, не само за примена на стекнатите знаења, туку и за прилагодување на пошироката свера на трудот.

На овој начин, со програмата се постигнуваат две цели. Дипломираните студенти на одличен начин да бидат квалификувани за предавање. Исто така тие ќе бидат оспособени да ги применуваат нивните знања и способности на други работни места. Едноставно, тие ќе се здобијат со вештини за пренесување на искуството и на професионалните знаења на нивните студенти, што ќе овозможи нивна подобра подготовка за променливиот пазар на трудот. Програмата ќе се имплементира во рамки на Факултетот за Јазичи, Култури и Комunikacii, odnosno Katedrata po Albanski јазик и literatrura на ЈИЕУ во Тетово. Таа е составена од три компоненти поврзани една со друга.

- Педагошка методологија
- Обука од областа на слободните уметности
- Професионална и континуирана обука.

Првите две компоненти ќе се одвиваат паралелно, како тригодишна програма на студирање, која ќе води директно кон дипломирање од областа на уметностите (БА за уметности). Третата ќе содржи поавтономен пакет на активности, кои ќе се организираат во рамки на истиот факултет.

Насоките за странски јазици: англиски, француски, германски и албански јазик што функционираат во рамките на Факултетот, нудат нови програми базирани на Болоњската декларација (тригодишни програми за студирање).

Основна цел на овие програми е да им овозможи на студентите развивање на способности, вештини и знаења од областа на јазикот, литературата, методиката на наставата и на културата на јазикот што го студираат.

Opis na programata

Факултет за Jazici, Kulturi i Komunikacii	
1. Институција/Орган за давање на титула	ЈИЕ Универзитет
2. Наставна институција	ЈИЕ Универзитет
3. Место на изведување на настава	Кампус на ЈИЕ Универзитет во Тетово
4. Програма акредитирана од:	Одборот за акредитација
5. Финален научен степен	БА
6. Програма	Katedra po Albanski jazik i literatura
7. Датум на изработка/ревизија	Februari 2009
8. Група на студенти	20 - 30
<p>9. Наставни цели на studiskata programata po: Albanski jazik i literatura</p> <p>Да ги пополни потребите на сите оние кои мислат да ја продолжат својата кариера како наставници и на оние на кои примарна мотивација им е достигнување (постигнување) на познавање на странски јазици кои ќе ги употребуваат во други професионални контексти.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да нуди редица модули кои ќе ја опфаќаат основата на педагогијата, методологијата и странските јазици за приближување кон професиите кои се поврзани или не се поврзани со сферата на јазиците и педагогијата . • Да обезбеди цврсти сознанија и систематска разбраност на образовните институции на Р. Македонија. • Да обезбеди основни сознаниа за модерните и интерактивните методологии на учењето. • Да понуди можност за предавања на меѓународниот академски визитинг-кадар. • Да развие ефективна методологија за изучување на странските јазици но и критичен пристап кон различните педагошки методи и социјални теории. • Да им овозможи на студентите да живеат и студираат надвор од земјава во рамки на програмите за размена на студентите. • Да им обезбеди настава што е поврзана со истражување и што бара од студентите да се ангажираат за работа која е во рамките на границите на нивните знаења. • Да се обезбеди прктична работа на студентите во основните и средните училишта во текот на последната година од студиите како еден начин за имплементација на научените методи на предавањето. • Да се потенцира повеќе јазичната настава и да се промовира меѓуетничкиот и меѓукултурниот дијалог. 	

10. Резултати од наставата

Наставата им овозможува на студентите да ги развиваат и да ги презентираат стекнатите знаења, квалитетите и другите особини во долупомнатите сфери.

Стеknати вештини и согледувања

Предавањата/наставата, методите и стратегиите на проценување кои се употребуваат за достигнување и презентирање на резултатите

А. Стеknати знаења и согледувања:

Предавањата/наставата

1. Знаења од областа на правописот, комуникацијата и другите вештини од областа на јазикот што го студираат.
2. Знаења за цивилизациите и културите на нациите чишто јазик се студира.
3. Знаења од областа на методологијата на наставата, комуник. во наставниот процес, улогата на наставникот во образ. процес и односот меѓу општесвото и образованието.
4. Англискиот јазик (задолжителен) како и францускиот јазик, германскиот (изборен) во едно релативно повисоко ниво.
5. Знаења од областа на сферата на мултикултурализмот како вредност и тренд на модерното и постмодерното општество.
6. Теории на лит. и преводот на разни светски јаз.
7. Знаења од обласата на лингвистиката и методологијата на изучување на јазиците.

Главните методи се:

Традиционални и интерактивни предавања, часови на педагошки проблеми; семинари предводени од тутори; независно истражување на оценување на предметот; одговори од оценувањето на предметот.

Оценување

Во рамки на програмата на предметот, целта на оценување на предметот може да биде:

- присутност на предавања
- консултации;
- вежби реализирани со успех;
- практична работа реализирана со успех
- семинарски работи
- практика
- реализирани проекти;
- награди/ добиени награди и др.

Вештини и други особини

Б. Способност за пренесување на интелектуалните вештини. По успешно завршување на прог. студентите можат:

Предавања/Настава

1. Да комуницираат течно на светските и на локалните јазици.
2. Да ги препознаваат и одредуваат прашањата на наставата и образованието според нивната важност и функционалност.

Овие активности главно се развиваат преку дискусии, семинари и часови по педагошки прашања, од подготовноста по семинари и учеството во нив, презентации по часови, и преку подготовноста и

<p>3. Да собираат и синтетизираат податоци од различни албански, македонски и меѓународни научни извори.</p> <p>4. Да состават курикулум и предложат план за настава по предмет.</p> <p>5. Да се здобиваат со знаења што се директно или индиректно поврзани со педагогијата и методологијата на изучување на јазикот.</p> <p>6. Да ги изразуваат на конструктивен начин процесите на настава.</p>	<p><i>пишувањето за вредноста на предметот, опфаќајќи ги според изборот семинарските работи.</i></p> <p>Проценка Писмените испити, усмените испити и оценувањето на предметот, посетеност на часовите, семинари, есеи.</p>
--	---

V. Примена на специфични вештини:

Предавања/Настава

Апликација и решавање на проблеми.

После завршување со успех на програмата, студентите ќе можат:

- a) Да ги препознаваат филолошките праш. и истите да ги пренесат на други преку модерни методи.
- b) Да направат поврзување меѓу јазиците и цивилизациите во модерен, културен, економски и во политички контекст.
- c) Ефикасно да преведуваат текстови од комплексна важност од странските на локалните јазици и обратно.
- d) Ефикасно да ги аплицираат современите наставни методи и техники во наставниот процес.

Способноста за решавање на педагошките проблеми главно се развива преку подготвување и учество во предметите како: превод, композиција и академско пишување.

По семинарите предводени на странски јазик од страна на меѓународниот кадар студентите одблиску се запознаваат со наставните и педагошките методи одобрени во Западноевропските и Американските университети.

Оценување.

Да ја применуваат соврем. методологија на оценување на писмениот испит, опфаќајќи ја целата предадена материја.

Извори, истражувања и проценка.

После завршување со успех на програмата, студентите ќе можат:

- a) Да ги идентификуваат методолошките и филолошките прашања како и другите поврзани прашања кои треба да се истражуваат.
- b) Да ги употребуваат на ефикасен начин примарните и секундарните извори.
- c) Да прават независно филолошко и педагошко истражување употребувајќи редица извори.
- d) Да вреднуваат критички начин сферата на образованието и културата,

Предавања/Настава

Часовите по методологија (главно во предмети како што се Општата методологија на наставата и Специфичната методологија на соодветниот странски јазик.

Оценување

Оценување на предметот и семинари.

Д. Клучни вештини:	~
<p>Комуникација и писменост</p> <p>После завршување со успех на програмата, студентите се оспособуваат да:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Го употребуваат, усно / писмено македонскиот / албанскиот јазик што го студираат поврзано со педагошките прашња. b) Предаваат странски јазик во компарација со локалните јазици. c) Даваат јасна и кохерентна презентација за одредена тема или задаќа во образованието употребувајќи ја потребната литература. d) Читаат комплексни материи кои се или не се поврзани со полето на јазиците и педагогијата. e) Употребуваат соодветна методологија за пренесување на знаењата при процесот на отворениот принцип на учење. 	

Структура и услови на студиската програма, нивоа, модули, кредити и признанија

Наставата се нуди врз редовна основа (Full-Time) и вонредна (Part-Time) доколку студентите наставата ја завршуваат за три години. Студиите на оваа програма се делат на задолжителни и изборни предмети. Предметите опфаќаат кредити кои кореспондираат отприлика со 25-30 часови на времетраењето на предавањата. Секоја година треба да се добиваат 60 кредити за околу 1500-1800 часови на ангажираност на година. Подетални информации за политиката на кредитите се опфатено во каталогот на Универзитетот и веб-страницата на Универзитетот.

Предметите се делат на семестрални единици.

Студентите треба да ги завршат сите предмети според долунаведената развиена задолжителна планпрограма. Учество во предавањата е задолжително и претставува важен услов за да го поминат предметот со успех. Секој предмет треба да се заврши реализирајќи ги барањата поставени во силабусот на предметот.

Procenka

Procenkata se vr{i kontinuirano vo tekot na predmetot. Procesot ima dve celi:

- Da im ovozmo`i na studentite da go identifikuvaat svoeto znaewe, ve{tini i stavovi i da razberat i prifatat bilo kakvi promeni vo samite niv kako i da im se pomogne na studentite da razvijat mo`nosti za realisti~no ocenuvawe na sopstvenoto u~ewe i dostignuvawe.
- Da mu se ovozmo`i na ocenuva~kiot odbor da proceni dali studentot individualno gi postignal baranite standardi za da mo`e da se dopu{ti da go polo`i predmetot.

Sekoj student vo potpolnost }e bide vklu~en vo procesot na ocenuvawe i informirawe za bilo koja odluka koja ja donel ocenuva~kiot odbor. Formalnata procenka }e se vr{i preku ocenuvawe na esei, zabele{ki od prakti~nata rabota. Dokazite vrz koi }e se bazira procenkata }e im bidat dostapni na studentite.

Za da ja polo`at programata, studentite }e mora da go pominat sekoj predmet, zada~ata od sekoj predmet i prakti~nite raboti.

Sekoja pismena rabota, samoocenuvaweto, komentarite na tutorite, procenkata, izve{taite od prakti~nata rabota i akademskite izve{tai }e mu bidat dostapni na ocenuva~kiot odbor za procesot na donesuvawe na odluka.

Ocenki: vo soglasnost so sistemot na ocenuvawe na Univerzitetot na JIE

Diploma

Po uspe{noto zavr{uvawe na sekoe nivo, studentite }e dobijat Diploma "Bachelor of Arts", so 180 ECTS pod naziv Albanski jazik i literatura.

Факултет за Јазици, Култури и Комуникации
Катедра за Албански јазик и Литература
Stydiska programa 3 + 2

<i>Семестар I</i>	Кредити	Зим/Лет	Теорет часови	Прак. часови	Вкупно студ. час	Големина на групите
Stara albanska literatura 1	6	3	(3) 60	0	150	20-30
IT Ve{tini	4	3	0	40	140	20-30
Fonetika 1	4	3	(2) 50	0	140	20-30
Dialektologija 1	4	3	(2) 40	0	140	20-30
Makedonski jazik 1	3	3	0	30	90	20-30
Angliski jazik 1	3	3	0	30	90	20-30
Izboren predmet:	6	3	(3) 60	0	150	20-30
Вкупно	30	3	200	100	900	20-30

***Изборни предмети:**

- Romantizmot vo albanska literatura 1**
- Op{ta lingvistika
- Evropski studii.

<i>Семестар II</i>	Кредити	Зим/Лет	Теорет часови	Прак. часови	Вкупно студ. час	Големина на групите
Romantizmot vo albanska literatura 2	6	L	(3) 60	0	150	20-30
Fonetika 2	4	L	(2) 40	0	140	20-30
Dialektologija 2	4	L	(2) 40	0	140	20-30
Op{ta lingvistika	4	L	(2) 40	0	140	20-30
Makedonski jazik 2	3		0	30	90	
Angliski jazik 2	3	L	0	30	90	20-30
Izboren predmet:	6	L	(3) 60	0	150	20-30
Вкупно	30	L	240	60	900	20-30

***Изборни предмети:**

1. Stara albanska literatura 2
2. Akademsko pi{uvawe
3. Interintelektualna rabota so mladi vo postkonfliktot.

<i>Семестар III</i>	Кредити	Зим/Лет	Теорет часови	Практ часови	Вкупно студ. час	Големина на групите
Sociolingvistika 1	6	3	(3) 60	0	150	20-30
Albanska literatura od prviot del na 20 vek 1	4	3	(2) 40	0	140	20-30
Studii od svetskta literatura 1	3	3	(2) 30	0	90	20-30
Morfologija 1	6	3	(3) 60	0	150	20-30
Pedago{ka psihologija	4	3	20	20	140	20-30
Angliski jazik 3	3	3	0	30	90	20-30
Izboren predmet:	4	3	(2) 40	0	140	20-30
Вкупно	30	z	250	50	900	20-30

***Изборни predmeti:**

1. Balkanski folklor 1
2. Usna albanska literatura 1
3. Detska literatura

<i>Семестар IV</i>	Кредити	Зим/Лет	Теорет часови	Практ часови	Вкупно студ. час	Големина на групите
Morfologija 2	6	L	(3) 60	0	150	20-30
Albanska literatura od prviot del na 20 vek 2	4	L	(2) 40	0	140	20-30
Studii od svetskta literatura 2	3	L	(2) 30	0	90	20-30

Teorija na literatura	4	3	(2) (30)	0	120	20-30
Sociolingvistika 2	6	L	(3) 60	0	150	20-30
Angliski jazik 4	3	L	0	30	90	20-30
Izboren predmet:	4	L	(2) 40	0	140	20-30
Вкупно	30	L	250	50	900	20-30

***Изборни predmeti:**

1. **Balkanski folklor 2**
2. Usna albanska literatura 2
3. Estetika.

<i>Семестар V</i>	Кредити	Зим/Лет	Теорет часови	Практ часови	Вкупно студ. час	Големина на групите
Sovremena albanska literatura - Poezija 1	5	3	(2,5) 50	0	160	20-30
Sovremena albanska literatura - Proza 1	6	3	(3) 60	0	160	20-30
Sintaksa 1	4	3	(2) 40	(1) 10	130	20-30
Metodika na albanskiot jazik i literatura 1	6	3	(2) 40	(1) 20	160	20-30
Izboren predmet:	6	3	(3) 60	0	160	20-30
Izboren predmet:	3	3	(2) 30	0	130	20-30
Вкупно	30	Z	270	30	900	20-30

***Изборни predmeti:**

1. **Leksikologija so semantikal**
2. **Balkanska lingvistika**
3. Teorija na literaturata 1

Семестар VI	Кредити	Зим/Лет	Теорет часови	Практ часови	Вкупно студ. час	Големина на групите
Sovremena albanska literatura - Poezija 2	5	3	(2,5) 50	0	160	20-30
Sovremena albanska literatura - Proza 2	6	3	(3) 60	0	160	20-30
Kriti~ko mislewe i multikulturno obrazovanie	3	3	(1) 20	(1) 20	140	20-30
Leksikologija so semantika2	6	3	(3) 60	0	160	20-30
Izboren predmet:	4	3	(2) 40	(1) 10	140	20-30
Izboren predmet:	6	3	(2) 40	(1) 20	160	20-30
Вкупно	30	Z	270	30	900	20-30

***Изборни predmeti:**

1. Sintaksa 2
2. Metodika na albanskiot jazik i literatura 2
3. Analiza na литературен tekst.

*** Fakultetot go zadr`uva pravoto za izmenuvawe i dopolnuvawe na spisokot za slobodni izborni predmeti vo zavisnost od potrebite, barawata na studentite i od kadrovskata pokrienost na predmetite.

Dekan na FJKK:

Katedrata:

Prof.dr. Vebi Bexeti
Xaferi

[ef na

Prof.dr. Hamit

OPIS NA PREDMETITE

I - II SEMESTAR

Stara albanska literatura 1 i 2

Programata predviduva na eden op{iren na~in da se prou~uvaat starite pisатели, delata od koi imaat istorijska, jazi~na i literaturna vrednost. Vovedot vo starata albanska literatura obrabotena pocelosno i nau~no so sovremena analiza i podatoci za avtorite i nivnite dela, koi im pripa|at na ovoj

period na literaturata. Predmetot e podgotven so konceptualno-strukturni izmeni, preferiraj}i nekolku formulacii i novi grupacii na pisatelite, koi spored karakterot na nivnite dela se odrazuva na pocelosen na~in, brojot na avtorite i volumat na odbranite delovi. Ovoj odbran nastaven materijal go popolnuva nekoga{nata i aktuelnata praznina na akceptiraweto, koi bara da se zapoznavat za~etocite na starata albanska literatura, ili pak patot {to go napravila ovaa literatura dodeka stignala do periodot na albanskiot preporod. Preku sistemot na sintezata za posebnite studii koi denes egzistiraat za mnogu pisатели i za mnogu dela od ovoj period na literaturata, imame edna dostoinstvena nau~na prezentacija na celiot materijal, koj se smeta kako dijalektika na науката за literaturata. Vo ovoj nastaven materijal se respektira individualnata li~nost i nau~niot avtoritet na sekoj koj pomaga vo konceptualното usovr{uvawe na literaturnite diskursi.

Sostavot na nastavniot predmet: Dokazite; Humanizmot vo albanskata literatura; Neoklerikalizmot vo albanskata literatura; Literaturata na arbretite od 18 vek; Iluminizmot vo albanskata literatura; Albanskata alamijada.

Романтизмот во албанската литература 1 i 2

Романтизмот како едно од најсилните движења во уметностите на времето, посебно во книжевната уметност. Влијанието на илуминизмот и европскиот романтизам во албанската книжевност. Вековните аспирации за слобода, потребата за основање национални училишни институции, формирање една азбука за целиот албански јазик, подготовката и издавањето на училишните текстови, развивање на книжевност одвоена од религиозните догми. Како се базира ова творештво на народната подлога, влијанието од патриотските чувства, демократските идеи и хуманата порака. Оживувањето на националната свест и културна еманципација на албанската општество.

Базата, преку која во XIX век се развива сенародното движење, познато како Преродба. Размерите на ова движење во последните години на ЦИЦ век. Претставниците на илуминистичките, демократски идеи во албанското општество и прифаќањето на европскиот романтизам.

Главните претставници на романтизмот во албанската книжевност кои истовремено се и носители на илуминистичките идеи : Naum Ve}ilharxi, Konstantin Kristoforidi, Jeronim de Rada, Gavril Dara i riu, Zef Serembe, Naim Fra{eri, Ndre Mjeda, Filip [iroka, Lui| Guraku}i итн. Главните карактеристики на албанскиот романтизам, позитивните тенденции на романтичарите, нивните барања во книжевноста, социјално-политичката и книжевната состојба, доминантните мотиви и субјектот во нивните дела, универзалната идеја, животната филозофија, предвидувањата на маките, големиот животен оптимизам, темите и историските настани, нивниот придонес за собирање на народното богатство, јазичната ситуација итн.

Фонетика 1 i 2

Предметот Фонетика е предвиден со наставната план-програма, за студентите од група Албански јазик и литература. Тој опфаќа обемен дел од материјата која е поделена на два дела:

- а) часови кои се предвидени за предавања и
- б) часови предвидени за вежби.

Првиот дел од предметот (Историската фонетика) се одржува во првиот семестар и ги содржи следниве теми:

- Општи сознанија за научната дисциплина фонетика, значење и опстанок.
- Акцентот е дел каде што се зборува за особините, динамиката и елементарните функции.

Најзначајната содржина опфаќа определување на гласовите на самогласки и согласки.

Во суштина согласките, поради тоа што се најбројни го составуваат глобалниот дел на предметот.

Улогата и функцијата на согласките се елаборираат во одредени предавања кои се реализираат со студентите според интерактивната форма и метода на работење. При тоа студентите се поделени на групи.

Определувањето, улогата тонскиот и нетонскиот систем е исто така посебен дел во кој се зборува за посебни специфики.

Морфолошките особини, вештини и апофоничен систем, аноптика, . . . се изучуваат во посебен дел.

Што се однесува до согласките, определување на поделбите и нивното обележување се специфицираат посебно во одделни предавања. Тие се учат во одделни лекции, како: сонанти, оклузивни, африкати, давајќи за секоја група одредени особини.

Фонетски особини

Овој дел опфаќа: асимилација, дисимилација и метатеза кои се предаваат во една заедничка леција, покрај вежбите (се разбира по предавањата).

Звучноста и наглувеноста, додавки во различни позиции на зборот како: протеза, епентеза, епитеза кои се исто така значајни сегменти.

На одделно предавање се зборува за три групи самогласки како хапологијата и морфолошките промени.

Во вториот семестар им се посветува посебно внимание на фонетските форми на албанскиот стандарден јазик, на акустичните, структуралните формации на албанскиот стандарден јазик, модификативните гласови и комбинативните фонолошки фонеми како: прозодија, прозодичните особини, проблемите на апликативна фонологија, правописот на стандардниот албански јазик, морфолошките аспекти, традиционалниот принцип и други се дел од последната лекција на оваа материја.

Дијалектологија 1 i 2

Богатството и убавината на литературниот јазик се зачувани од самите говорители на еден народ, кој од генерација во генерација им ги пренесува на другите. Од тука, со право се вели дека селото е најдобриот чувар на старите народни обичаи и јазични црти. Бидејќи новиот начин на живот носи големи промени не

само во обичаите туку и во многу карактеристични зборови, специфични за општествениот развој, студирањето на дијалектите има големо значење.

Со новата програма студентите се запознаваат со дијалектите и нивните особености во сите места каде што живеат Албанците, базирајќи се и на говорите во дијаспората. Се запознаваме со најмалите детали на нивните говори, како фонетските, морфолошките и синтаксичките особености на одредено наречје. Без сомнение и лексиколошките, семасиолошките, фразеолошките и другите особености имаат голем интерес за студирањето на дијалектите, поддијалектите и наречјата на албанскиот јазик.

Исто така со нашата програма на студентите им овозможуваме да се запознаат и со: Историскиот развој на дијалектите, Класификацијата на дијалектите во поддијалекти, групи и наречја во сите албански простори, Дијалектолошките промени во сферата на фонетиката, морфологијата, синтаксата, лексиката и на фразеологијата, Дијалектолошката транскрипција. Знаците за опишување на нивните фонеме, Синхронискиото опишување на говорите од двата дијалекта, Општествените формации што влијаат во поделбата на јазикот, Односите на дијалектите со стандардниот јазик, Контрастивната анализа помеѓу говорите во литературниот јазик и говорното ниво итн.

Во овој курс студентот ќе биде ангажиран и со теренски студии и снимање на дијалектолошките црти на одредени наречја, карактеристични од неговиот крај. На крајот од двата семестра студентот подготвува семинарска работа за говорот на неговиот крај во која на оригинален начин ќе го претстави неговиот говор.

Македонски јазик:

Изучување на македонскиот јазик од немакедонци, се заснива врз најсовремените методи и техники за изучување. Изучувањето на овој јазик е потреба за професионално доградување во многу сфери и за меѓусебното комуницирање. Лекциите се распоредени според најсовремените методи и техники за учење на македонскиот јазик. Опфатена е речиси целата граматика на македонскиот јазик и се зафатени многу активности на човекот во разни сфери од животот. Според ритамот и концептот се опфатени степени за учење. Почетниот степен за изучување на македонскиот јазик опфаќа 14 лекции.

Општа лингвистика:

Курсот Општа лингвистика 1-2 е основен курс за науката за јазикот. Бидејќи оваа наука претставува една комплексна дисциплина, за претставување пред студентите се потребни различни пристапи.

За следењето на овој курс не се потребни специфични предзнаења.

Во првиот дел се обработуваат теми што имаат основна важност за курсот, кои всушност се прашања за комуникацијата, општи принципи за изучувањето на јазиците и теми кои се однесуваат на фонетско-фонемскиот план на јазичната структура.

Во вториот дел се продолжува со претставување на другите планови на јазичната структура – морфологија, синтакса, лексика-семантика и на елементите на јазичната варијација и на развојот на јазиците.

Главни цели се:

- актуелно претставување на најважните сознанија на современата лингвистика,

- претставување на идејата дека лингвистиката е теоретска и емпириска дисциплина: лингвистиката има и цел да ги опишува јазиците, но и да ги објаснува јазичните феномени,
- определување на местото и на просторот на лингвистика во рамките на науките за јазикот воопшто.

Наставата се изведува со систематски предавања и дискусии, писмени и говорни семинари.

Пробни и завршни тестови за испит.

Англиски јазик – I, II, III IV semestar:Подготвителната година – интензивната програма по англиски јазик е дизајнирана со цел да ги зголеми знаењата на студентите од почетно ниво (Common European Framework (CEF) level A1) до високо средно ниво (CEF B1) или од ниско средно ниво (CEF A2) до напредно ниво (CEF B2) на владеење на англискиот јазик. Класовите со мал број студенти им овозможуваат (на студентите) навистина да го користат јазикот, а не само да го научат.

1. Напредни ИТ вештини: Еден семестар интензивни студии по ИТ вештините не само што ќе го збогати знаењето на студентите и ќе ги оспособи да ја користат технологијата во академски средини, туку тие ќе можат во вистинскиот свет да ги употребат вештините на пазарот на трудот кои ќе им овозможат и конкуренција на работното место.

2. Evropski studii:

Ovoj predmet predstavuva jazi~en predmet koj se u~i vo site fakulteti na UJIE. Stanuva zbor za eden semestralen predmet kij se u~i vo neкои od semestrite (od prviot do tretiot semestar). Programata od ovoj predmet pokriva bazi~ni znaewa vo vrska со: Evropa, istorijata na evropa, kulturata, civilizacijata i evropskite vrednosti, evropskiот identitet i instituciите na evropa.

3. Педагошка психологија:

Развојот и учењето како концепт и практика за интелектуалниот развој на учениците во областа на мислењето, решавање на проблеми; критичко мислење и развој на рефлексите за самоуправување во сите области на наставата.

1. Akademsko pi{uvawe: e dizajniran da im ovozmo`i na studentite da gi izgradat i da gi zajaknat svoite sposobnosti za pi{uvawe po albanski јазик со {to }e se oспособat da pi{uvaat kratki tekstovi, paragrafi, esei i dr. na akademsko nivo, {to }e im pomogne vo nivnata univerzitetska i profesionalna kariera. Kursot e namenet za studentite со maj~in albanski јазик. Академското пишување е курс кој се базира врз претпоставката дека пишувањето е како секоја друга вештина, која може да се поправи низ вежбите. Целта на курсот е за да се стекнуваат главните форми од овој вид на пишување, поаѓајќи од составот на параграфот се до есејот. Курсот претендира да студентите да се оспособуваат да составуваат разни видови на текстови, кои ќе им требаат низ нивната кариера. Се уверуваат дека пишувањето е процес а не производ и дека текстот како таков, никогаш не треба да се третира како усовершен или пак завршен, бидејќи тој секогаш нуди можност за поправка.

2. Metodologija na u~eweto i na nastavata: Училиште, училница, организирање, практика. Системи на организирање. Наставни методи, училишен текст, вреднување, мотивирање. Карактеристики на резултативен водич. Учесници во заедничкото дејствување.

III – IV SEMESTAR

Balkanski Folklor III–IV semestar

Оваа материја е доста богата и концентрирана на народната албанска книжевност, преку која ги потенцира високите вредности на душевната култура, наследени од нашиот народен гениј, вредности кои сведочат за убавина соодветна со поетското сонце на анонимните творци, за творечките уметности во уметноста, која го претставуваше јасно и убаво историското минато на нашиот народ. Во себе содржи еден висок научен квалитет со убава и богата литература на еминентните фолклорни научници, со високи вредности откриени во оваа народна уметност. Посебно се употребуваат студиите на Димитер Шутеркиќ, Зихни Сако, Ќемал Хаџихасан, Војислав Ѓуриќ, Хилми Аган, Агрон Фицо итн.

Во институциите на високото образование, во групата Албански јазик и книжевност, наставната програма по овој предмет е обемна, бидејќи ова се одржува како самостоен предмет. Преку овој предмет студентите треба да се запознаат колку што е можно подобро со богатата народна традиција, која ги рефлектираше толку убаво животот, сфаќањето и вредностите на народната душа во минатото, кога преку живата реч, нашиот народен гениј, го исполни доста добро недостигот на пишаниот збор на нашата душевна култура низ векови.

Преглед на предметот:

I Претходни известувања 1. Значењето на книжевноста; 2. Што е книжевноста? 3. Постојењето на книжевноста, 4. Видови книжевно ангажирање, 5. Науката за книжевноста, 6. Методологија на науката за книжевноста, 7. Анализа на книжевно дело, 8. Предметот на усната книжевност; а) Терминолошки прашања, б) Тематскиот свет и животот на усната книжевност, в) Историја на усната книжевност, г) Жанровски конвенции на усната книжевност, д) Поетика на усната книжевност, е) Науката за усна книжевност, методи и помошни науки).

II Мотивско–тематскиот свет на лирската песна

1. Претходни известувања, 2. Раѓањето и староста на лирските песни, 3. Теории за почетоците на лирските песни, 4. Регистрирање на лирските песни, 5. Класификација на лирските песни.

III Ритуално – обичајни песни

а) Почетни известувања, б) Балканскиот карактер, в) Националниот карактер, г. Класификација); Стил, ритам и стих на лирската песна.

Albanskata literatura od prviot del na 20 vek: Се исува квалитативната литературна продукција во актуално време. Култот на убавото во уметноста, и започнувањето на новата епоха и кулминацијата на уметничките литературни вредности. Одредувањето и номинирањето на стилските концепции. Voved vo istorijata, teorija e kompozicija na romanot vo kontekstot na formite na epikata, lirikata i dramata. Voved vo sovremeni teorii na naracijata. Analizi i interpretacii na izbrani romani na najva`nite romansieri na

20 vek. Современата албанска литература, јазични, стилски и фигуративни новости. Современата албанска литература која се создава во Албанија, Косово, Македонија и во диаспората. Во овој семестар се обработуваат поезијата, прозата, и албанската драма.

Balkanska lingvistika: Целта на овие предмети е да ги заврсти lingvistifkrite osnovi na poznavawe na jazikot i da gi razvie fetirite kompetencii na komunicirawe, osobeno vo slednite domeni: да знаат да искажат мислење, да знаат да искажат чувства, да знаат да препознаат идеја, да знаат да даваат и презентираат јасни идеи, да знаат да аргументираат и да го бранат своето мислење, да се снаоѓа во различни ситуации, да држи прост и кохерентен говор, да раскаже еден настан, да раскаже сон или пак искуство, да претстави причини за еден проект или идеја, да комуницира спонтано.

Морфологија: Предметот Морфологија на Албански Јазик е предвиден со програма да се реализира со студентите од втора год. (Албански Јазик и Книжевност). Во суштина целокупниот материјал од овој предмет е планирано да се реализира на два семестра.

Во првиот семестар се почнува со поимот Морфо-логос, продолжува со поимот на именката, заменката, и завршува со поимот на бројките и друпките. Тука значи се учат сите менливи зборови. Во вториот семестар се реализира матерјата што ги опфаќа неменливите зборови ,како што се: Прилози, предлози, сврзници, извици честички и др. Со завршување на овој дел од материјалот студентот треба да има јасен концепт за сите зборови.

Програмата неделно се реализира со само по два(2) часа неделно, еден час предавања еден час вежби.

Социолингвистика: Predmetot opfa}a teoretski i prakti~en del. Vo teoriskiот del na predmetot Sociolingvistika, studentite }e se zapoznavaat со osnovните koncepti koji se odnesuvaat na: odnosot na jazikot i op{testvoto, odnosno со na~inot na koj jazikot го користиме на razli~ni op{testveni konteksti, kako i за osnovните razlozi за jazi~nite variacii; Funkcijata на jazikot во op{testvoto ; odnosot ме|u jazikot i kulturata; horizontalna i vertikalna stratifikacija на jazikot; sociolektalna diferenciacija; jazi~nata politika; normiranje на standardizacijata itn. Vo prakti~niот del studentite Osven obaveznoto u~estvuvawe во diskusiите во текот на ~asot, од studentite се о~ekuва во текот на akademskата година да podgotvat sopstven sociolingvisti~ko portfolio, seminarska rabota врз основа на истра`увawata {to }e се sprovedat на sociolingvisti~kata tema по sopstven izbor i во dogovor со nastavnikot, kako i на~asot тоа да го презентира i крити~ки да го komentira. Sociolingvisti~kite temi се povrzuvaat i со другите дисциплини, posebno со psiholingvistikата i pragmalingvistikата.

Studii od svetskta literatura: светската книжевност има цел студентите да стекнат општ преглед за светската книжевност и за најважните претставници на различните книжевни фази или на различните стилистички формации.

Имајќи ја предвид обемноста на материјалот на овој предмет, се обидовме да го опфатиме тоа што е најважно, односно авторите и делата кои оставиле највидливи траги во развојот на книжеvnата мисла.

Предвидено е во првите предавања да се дадат општи информации за најстарите дела на човековата цивилизација (епот на Гилгамеш, Махабхарата и Рамајана). Потоа се дава општ преглед на грчката античка книжевност и нејзините главни претставници (Хомер, Ешил, Софокле, Еврипид, Аристофан), за да се продолжи со старата римска книжевност и четириите фази на нејзиниот развој.

Едно посебно предавање и се посветува на Библијата како извор на инспирација за светската книжевност, за во продолжение да се осврнеме на средновековната книжевност.

Посебно внимание се посветува на книжеvnоста на хуманизмот и ренесансата (Д. Алигиери, Ф. Петрарка, Џ. Бокачио, Ф. Рабле и В. Шекспир).

Едно посебно поглавје претставува книжеvnоста на класицизмот со своите главни претставници (П. Корнеј, Ж. Расин и Ж. Б. П. Молиер), за да се продолжи со книжеvnоста на романтизмот и нејзините најважни претставници (В.Иго, Џ.Г.Бајрон, Ј.В.Гете и А.С.Пушкин).

Еден циклус предавања се посветуваат на книжеvnоста на реализмот, почнувајќи од руската книжевност и нејзините најважни претставници (Л. Н. Толстој, А. П. Чехов и Ф. М. Достоевски).

Од француската книжевност се изучува книжеvnоста на модерната литература (општ преглед на францускиот симболизам и надреализам, како и Ш. Бодлер и А. Ками како книжевни личности).

Програмата се заокружува со еден општ преглед на германската книжевност преку нејзините најважни претставници (Т. Ман и Ф. Кафка)

Izborni predmeti :

1. Kriti~ko mislewe i multikulturno abrazovanie:

Пристапи и методи; техники на анализа; критичко мислење; критичко презентирање; техники на синтеза; аналитичко-синтетички пристап; култура; мултикултурна средина; мултикултурни аспекти на образованието; посебноста во културата; културен мозаик; интеркултурно образование.

2. Detska literatura: Se obrabotuvaat dela od pisатели za deca na albanskite avtori, kade se opfateni skaznite, raskazot i novelata. Spored nastavniot plan, celta na kursot e da se prou~i kni`evnosta za deca i mladina od neјzinite po~etoci do denes. Zapo~nuva so izu~uvawe na folklornata tradicija. Od studentite se bara povratno aktivno u~estvo poznatite prikazni i fabuli so razni motivi i mitolo{ki elementi da gi poznaat/ pobaraat so svoite etni~ki folklorni tradicii da gi prezentiraat na ~asivite.

3. Interintelektualna rabota so mladi vo postkonfliktot:

4. Naturalisti~ki istra`uvawa:

Документација и вреднување на детското учење; креативно мислење; резултативна настава; таксономии; когнитивно - афективен и психомоторен развој; микронастава; индивидуализација; компјутер во училница.

V i VI SEMESTAR:

Теорија на литературата 5 i 6 semestar: Studentite se zapoznavaat so посебните poimi od teorijata na literaturata i so neкои основни problemi od научното студирање на литературата. Се појаснува потеклото, функцијата и целта на посебните поими кои најчесто се среќаваат во теоријата на литературата, не упатуваат во целите и методите на стидирањето на литературата и ни овозможуваат една оријентација во разните правци на денешниот развој на науката за литературата. Како појава и вовед служи како разбирање, односно како организиран научен развој на теоријата на литературата низ споредба. Предметот е замицлен како систематизирано предавање која служи како база во која може навистина да се доизгради и понатаму современото учење на литературата, што е природно за бујниот развој на науката за литературата во последниве децении.

Лексикологија со semantika 5 i 6 semestar: Usovruvawe na va`nite termini na leksikologijata i leksikografijata ; Davawe na bazi~ni poznavawa vo sferata na leksikologijata, leksikografijata i leksikata na albanskiot jazik ; Upotreba na re~nicite kako i planirawe i pi{uvawe na re~nicite; Definicijata na zborot, re~nikot, jazikot i socijalnata podelba na jazikot.

Vo teoriskiот del se postavuvaat slednite pra[awa: [to e leksikologija i koi se nejzinite interesi? Pozajmenite zborovi i nivnata klasifikacija; Leksikata na albanskiot jazik; zborot kako leksi~ka edinica. Odnosot na leksikologijata so drugite disciplini ; Leksi~koto zna~ewe : zna~eweto i znaeweto, polaritetot vo leksika, leksi~kite promeni. zada~ite i istorijata na leksikografijata; definicija na aktite na govorot kako i nivna detalna obrabotka, formiraweto na zborovite; dijahroniski nivoa na jazikot, neologizmite i nivното zna~ewe.

Синтакса 5 i 6 semestar: Вовед во синтаксата на реченицата, општ осврт. Типологијата на реченицата, нејзината структура, синтагмата. Синтактичките карактеристики на реченицата, внатрешниот состав на реченицата, потребните операции со помош на кои се извршува синтактичка анализа на реченицата. Модалните карактеристики на реченицата 1 и 2, дефиниција на реченицата, нејзината типологија по категории , како зависни реченици, главни реченици и др. Во програмата се предвидени и простата реченица како и проширената реченица како и нејзините карактеристики.

Методологија на албанскиот јазик и литература: Методологија на Албанскиот Јазик со новата програма е предвидена да се реализира со студентите од третата год. Материјата во оваа програмска е обемна и се однесува на најновите форми и методи на современата методологија на изучување на предметот Албански Јазик и Литература. Во суштина тука се опфатени, Методите, Формите, техниките, организирањата на часовите и за јазикот и за литературата со своите специфични

карактеристики. Повеќе и се дава внимание на организирање на часови со групи (еден вид на интерактивна настава) која во последно време на секаде е проширена. Програмата се реализира по два часа неделно, каде еден час помина со предавања а во вториот час секогаш се прават вежби.

Програмата се реализира по два часа неделно, каде еден час помина со предавања а во вториот час секогаш се прават вежби.

Sovremena albanska literatura - поезија 5 i 6: Ovde se pomesteni pesni od najistaknatite sovremenite albanski pisатели, so izbor na kriti~ki osvрто за tvore{tvoto na zastapenite avtori. So ozna~uvaweto na izdaniјata od koj e napraven izborot na kriti~kiot komentar, na studentite im se uka`uva koja pomo{na literatura }e mo`at da ja koristat za pro{iruvawe na svoite znaewa od literaturnite studii od poezija. Poјavata na fenomenot na intimnata lirika vo poetskoto tvore{tvo, smislata i zna~eweto {to go ima ovoj nov poetski glas vo poezijata. Ulogata {to poezijata kako oglas na op{testveno relevantni sostojbi, vra}aweto na poslobodnoto i prirodnoto situirawe. Slobodata na izrazot vo literaturata, slobodata vo izborot na temite, na problemot na tvore{tvoto vo op{to.

Sovremena albanska literatura - проза 5 i 6: Karakteriziraweto na sovremenata албанската литература so eden kvalitativen presvрт i квалитативна литературна продукција во актуално време. Култот на убавото во уметноста, и започнувањето на новата епоха и кулминацијата на уметничките литературни вредности. Одредувањето и номинирањето на стилските концепции. Voved vo istorijata, teorija e kompozicija na romanot vo kontekstot na formite na epikata, lirikata i dramata. Voved vo sovremeni teorii na naracijata. Analizi i interpretacii na izbrani romani na najva`nite romansieri od 20 vek. Современата албанска литература, јазични, стилски и фигуративни новости. Ovde se pomesteni raskazi ili fragmenti od romani i drami, so izbor na kriti~ki osvрти, komentari na studentite im se uka`uva koja pomo{na literature }e mo`at da jha koristat za pro{iruvawe na svoite znaewa od literaturata. Osobeno vnimanie }e i se posveti na sovremenata албанска литература која се создава во Албанија, Косово, Македонија и во диаспората. Во овој семестар се обработуваат поезијата, прозата, и албанската драма.

Izborni predmeti :

1. Analiza на литературен tekst: Vo ovoj semester se predviduvaat pospecifi~ni analizi na literaturnen tekst, kombinirani so komparativni studii koi se fokusiraat врз problemot na recepcijata na literaturata i razgranuvawata na neкои kni`evni poјavi vo pove}e kulturni sferi, kako i kontekstualni i imagolo{ki studii vo koi doa}a do izraz nadnacionalniot i transnacionalniot pristap. Temite od

literaturniot tekst ja ilustriraat aktuelnosta na kni`evnata komparatistika sfateni vi naj{iroka smisla, koi zdobivaat so se poiznijansirani, poprodlabo~eni i zbogateni modeli na opstojba.

2. Upravuvawe so klasot i u~ili{teto: Училиште, училница, организирање, практика. Системи на организирање. Наставни методи, училишен текст, вреднување, мотивирање. Карактеристики на резултативен водич. Учесници во заедничкото дејствување.

3. Јазици во контакт: Istorijata na kontaktnata lingvistika. Pojmovi: me{awe na jezicite (me{ani jezici), jezi~ni (lingvisti~ki) zaemki, jazi~ni kontakti. Tvorci na modernata teorija za jazicite vo kontakt. Kontakti na jazicite: direktni, indirektni kontakti. Funkcija na kontaktnite jezici vo sredinata kade se realizira. Jazi~ni zaemki, jazyk davatel, jazyk primatel. Neposredno i posredno zaemuvawe. Proces na adaptacija: primarna i sekundarna adaptacija. Fonetsko-fonolo{ka adaptacija; morfolo{ka adaptacija; sintaksi~ka adaptacija. Integracija. Interferencija. Tipovi na jazi~ni interferencii: me|ujezi~ka interferencija; interferencija na primarno-sekundarniot smer; interferencija sekundarno-primarniot smer; o~igledna i skrivena interferencija; interferencija prema jazi~noto nivo na ispolnuvawe. Bilingvizam: pojam i tipovi. Bilingvizam i kognitivniot razvoj. Bilingvizam i diglosija. Kontrastivno prou~avawe na jazykot: nastanuvawe, razvoj, osnovni pojmovi, celi, metodi i tehniki. Oblasti na kontrastivnite prou~avawa: kontrastivna analiza, teorija na preveduvaweto, analiza na gre{kite. Ulogata na kontrastivnata analiza vo prou~uvawe na jazykot vo kontakt.

Predava~i na programata:

Full Time

Prof. D-r. Vebi Bexeti

Prof. D-r. Hamit Xaferi

Prof. D-r. Ze}ir Kadriu

Prof. D-r. Mustafa Ibrahim

Part Time

Akademik Ali Aliu

Akademik Rexep Ismajli

Prof. D-r. Teuta Arifi

Prof. D-r. Bardil Musai

Doc. D-r. Xemaludin Idrizi